

Universiteternes egenkapital

Indhold

Indledning	3
Hvad er egenkapital?	4
Hvorfor har et universitet brug for egenkapital?	5
Hvor stor er universiteternes egenkapital?	7
Oversigt over universiteternes balancesum, indtægter mm.	9

Udgivet af:
Danske Universiteter
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dkuni.dk

November 2012

Illustrationer:

Colorbox, forsiden
Tao Lytzen s. 4
Københavns Universitet s. 6

Indledning

Universiteternes egenkapital er kommet stadig mere i søgelyset de seneste år. Baggrunden for den voksende interesse er et legitimt politisk ønske om, at universiteterne anvender deres midler til de formål, de er afsat til. Man ønsker derfor at holde øje med, om universiteternes egenkapital vokser uhensigtsmæssigt.

Diskussionen af universiteternes egenkapital kompliceres af det faktum, at universiteterne har forskellige profiler: Nogle er store, andre er små, nogle har en betydelig forskningsportefølje, mens andre har betydelige uddannelsesaktiviteter, og endelig er der nogle universiteter, der ejer deres bygninger, mens andre i hovedsagen lejer bygningerne privat eller hos staten. Sådanne spørgsmål kan have betydelig indflydelse på den enkelte institutions risikoprofil og dermed på den relevante egenkapital.

Forskellene i universitetssektoren gør det meget vanskeligt at sammenligne institutionernes egenkapitaler meningsfuldt. Det vil da også være afgørende at se nærmere på den enkelte institution, hvis man skal forstå baggrunden for institutionens egenkapital og dennes udvikling.

Dette notat har ikke til hensigt at forklare de enkelte institutioners egenkapital. Formålet er i stedet at give en indsigt i, hvad egenkapital er, og hvorfor et universitet har brug for egen-

kapital og til sidst se på størrelsen af egenkapitalen ved universiteterne.

Udgangspunktet for notatet er rapporten "Vurdering af universiteternes egenkapital og likviditet" udarbejdet af PriceWaterhouseCoopers i 2009 for Videnskabsministeriet (nu Uddannelsesministeriet).

Hvad er egenkapital?

Spørgsmålet om universiteternes egenkapital og dennes udvikling er opstået som følge af universiteternes overgang til selveje og ændrede regnskabsprincipper. Der er tale om et begreb, der tidligere primært var kendt i private virksomheder, men som er blevet tilpasset styringen af offentlige virksomheder, særligt de selvejende institutioner.

Det er vigtigt at understrege, at egenkapital ikke er synonymt med likviditet. Disse to begreber ofte blandes sammen i den offentlige debat. Likviditet omhandler en virksomheds evne til at betale regninger og lønninger til tiden.

Egenkapital defineres i regnskabsbekendtgørelsen (og i årsregnskabsloven) som forskellen mellem en virksomheds aktiver og gæld til eksterne parter. Eftersom universiteterne har forskellige sammensætninger af deres aktiver og gæld til eksterne parter, ser egenkapitalen forskellig ud på universiteterne.

Ikke mindst adskiller de institutioner, der i vid udstrækning ejer deres egne bygninger (især DTU og CBS), sig fra de øvrige universiteter. For universiteter med bygningsselveje kan friværdis bygningerne udgøre en endog ganske betydelig del af egenkapitalen.

For alle universiteter kan det dog konkluderes, at egenkapital ikke er lig med "ubundne" midler. Eksempelvis kan en bestyrelse og ledelse have planer og foretaget disponeringer, som i praksis - men ikke regnskabsmæssigt - fremtræder som skyldige omkostninger. Egenkapitalen kan derfor fremstå større end tilfældet de facto er, idet universiteterne kun har begrænsede regnskabsmæssige muligheder for at foretage hensættelser, og har derfor heller ikke de muligheder, som eksempelvis ministerier og styrelser har for at optage ofte ganske store videreførelsesbeløb til givne formål i regnskabet.

Hvorfor har et universitet brug for egenkapital?

Universiteterne får en årlig bevilling fra staten, og for ingen universiteter er det et formål i sig selv at akkumulere kapital, ud over hvad der i forhold til den samlede og langsigtede universitetsdrift er fornuftigt. Det vil da også være forkert at tolke universiteternes egenkapital som opsparing. Derfor må man se på universiteternes formål med at have en egenkapital.

PriceWaterhouseCoopers fremhæver, at det for alle virksomheder (offentlige som private) gælder, at egenkapitalbehovet kan henføres til virksomhedens samlede risiko. Risikoen kan være driftsmæssig eller finansiel.

PriceWaterhouseCoopers fremhæver, at universiteterne har følgende risici, som man har brug for en egenkapital til at afdække:

- Egenkapitalen skal afdække udsving i indtægterne. Dette er en stor og vigtig faktor for et universitet, da langt hovedparten af midlerne vindes i konkurrence (taxametre, forskningsrådsbevillinger, private fondsmidler etc.).
- Egenkapital kan gøre ledelsen mere villig til at "gå til strengen" med årets budget og dermed have større risikovillighed mht. strategilægning. En lille egenkapital kan således medføre en tilbageholdende og konservativ ledelse, mens en rimelig egenkapital vil give bedre rammer for at tage risici og tænke

langsigtet.

- Egenkapitalen kan – set i forhold til universiteternes ofte langvarige forpligtelser– mindske den politiske usikkerhed, der er ved at finanslovsforligene kommer sent på året og kun er etårige, hvilket gør bevillingssituationen vanskelig at forudsige. Egenkapitalen skal bruges til langsigtet opbygning af nye forskningsmiljøer. Det vil være u hensigtsmæssigt at skulle nedlægge et initiativ blot på grund af et eller to års bevillingsnedgang.
- Egenkapital skal bruges til at kunne garantere medfinansiering af eksterne projekter, hvilket kræver en egenkapitalbuffer.
- Egenkapitalen betragtes af udenlandske universiteter som tegn på en institutions økonomiske soliditet og dermed attraktivitet i forhold til samarbejde.
- Egenkapital af en fornuftig størrelse kan gøre det lettere at optage lån på rimelige vilkår for institutioner, der ejer bygninger.

Sammenfattende kan man sige, at størrelsen af egenkapitalen har indflydelse på ledelsens risikovillighed og mulighed for at disponere langsigtet og driftsøkonomisk fornuftigt. Derfor er det vigtigt, at det enkelte universitet oparbejder en meningsfuld og passende egenkapital.

Hvor stor er universiteternes egenkapital?

Hvis man ønsker indsigt i det enkelte universitets egenkapital og planerne med denne, så bør man kontakte det konkrete universitet.

Dog kan det bemærkes, at PriceWaterhouseCoopers har forsøgt sig med nogle retningslinjer. Flere universiteter har ladet sig inspirere af disse, men de er ikke meningsfulde for alle universiteter, hvilket PriceWaterhouseCoopers også selv fremhæver. Således fremgår det af deres rapport, at man finder det for kompliceret i praksis at udarbejde en justeret kapitalmodel for institutioner, der som DTU og CBS ejer en betydelig del af deres bygningsmasse.

Med dette forbehold in mente kan PriceWaterhouseCoopers anbefaling opsummeres i følgende: Universiteterne har et behov for en egenkapital på 15 procent fordelt ligeligt på hhv. en "basiskapital", der ikke må forbruges, og en kapital, der kan absorbere udsving i resultatet (dvs. underskud).

En sådan egenkapital kan give universitetet 2-3 år med et underskud på 3-4 procent, hvor driften kan rettes op og økonomien genetableres. PriceWaterhouseCoopers mener således også, at det akkumulerede resultat over en periode på 10 år bør være på niveau med stigningen i kapitalbehovet, for at egenkapitalen kan følge med takten i omsætningen. Med andre ord er egenkapital ikke noget, der skal vurderes

fra år til andet men over en længere periode – og baseret på bestyrelsens langsigtede strategi og planlægning.

PriceWaterhouseCoopers konkluderede i 2009 på denne baggrund, at "...meget taler for, at egenkapitalen på flere af universiteterne bør forøges... for at undgå en for forsigtig adfærd fra ledelsens side." Meget af udviklingen i universiteternes egenkapital siden da skal ses i lyset af denne anbefaling.

I nedenstående skema er universiteternes egenkapital opgjort siden de store fusioner i 2007, og egenkapitalen er sat i forhold til universiteternes indtægter, omkostninger og balancesum. Det bemærkes, at egenkapitalens andel af balancesummen vil være mere relevant for institutioner med bygningsmæssigt selveje, mens institutioner med udbredt bygningsleje vil sætte egenkapitalen i forhold til indtægter.

Opgørelserne er taget fra universiteternes statistiske beredskab med henblik på at sikre en nogenlunde ensartet opgørelsesmetode. Tallene kan dermed variere fra universiteternes årsrapporter.

Balancesum, omkostninger, indtægter og egenkapital, 2007-2012 opgjort i 1.000 kr.

		2007	2008
KU	Balancesum	3.145.250	3.241.956
	Indtægter	6.041.395	6.467.720
	Egenkapital	522.995	490.818
	- andel af balancesum	17	15
	- andel af indtægter	9	8
AU	Balancesum	2.038.700	2.843.267
	Indtægter	4.382.554	4.814.973
	Egenkapital	257.600	408.448
	- andel af balancesum	13	14
	- andel af indtægter	6	8
SDU	Balancesum	1.344.982	1.372.289
	Indtægter	1.916.078	2.072.707
	Egenkapital	315.525	314.890
	- andel af balancesum	23	23
	- andel af indtægter	16	15
RUC	Balancesum	224.823	248.625
	Indtægter	614.842	658.918
	Egenkapital	-13.382	6.097
	- andel af balancesum	-6	2
	- andel af indtægter	-2	1

Kilde: Universiteternes statistiske beredskab. Bemærk at statsforskrivningen ikke er medregnet i egenkapitalen og at RUC's indtægter i perioden 2007-2010 er tillagt finansielle indtægter.

2009	2010	2011
3.497.872	3.807.763	4.276.440
7.072.816	7.486.076	7.803.414
415.880	581.497	1.003.199
12	15	23
6	8	13
3.027.397	3.188.796	3.378.864
5.301.218	5.589.137	5.867.874
435.870	539.876	587.714
14	17	17
8	10	10
1.498.628	1.482.203	1.713.975
2.257.059	2.374.737	2.552.034
319.481	301.830	549.306
21	20	32
14	13	22
334.450	350.560	341.841
707.350	758.186	759.411
31.302	63.784	85.102
9	18	25
4	8	11

Balancesum, omkostninger, indtægter og egenkapital, 2007-2012 opgjort i 1.000 kr.

		2007	2008
AAU	Balancesum	691.297	804.051
	Indtægter	1.535.711	1.683.927
	Egenkapital	94.090	98.236
	- andel af balancesum	14	12
	- andel af indtægter	6	6
DTU	Balancesum	5.006.435	5.996.830
	Indtægter	3.305.243	3.493.821
	Egenkapital	2.216.744	2.193.294
	- andel af balancesum	44	37
	- andel af indtægter	67	63
CBS	Balancesum	1.304.671	1.349.444
	Indtægter	958.174	1.004.191
	Egenkapital	59.787	86.401
	- andel af balancesum	5	6
	- andel af indtægter	6	9
ITU	Balancesum	94.819	104.150
	Indtægter	158.020	165.965
	Egenkapital	46.335	55.039
	- andel af balancesum	49	53

Kilde: Universiteternes statistiske beredskab. Bemærk at statsforskrivningen ikke er medregnet i egenkapitalen og at RUC's indtægter i perioden 2007-2010 er tillagt finansielle indtægter.

2009	2010	2011
907.089	1.063.967	1.198.193
1.895.011	2.012.766	2.207.572
213.566	317.827	388.497
24	30	32
11	16	18
5.741.307	5.881.438	6.943.043
3.791.247	4.148.974	4.289.854
2.205.650	2.297.562	2.188.762
38	39	32
58	55	51
1.398.458	1.446.088	1.521.923
1.127.530	1.193.363	1.261.497
122.125	150.943	265.723
9	10	17
11	13	21
111.733	92.451	102.261
191.519	199.361	229.219
52.931	36.851	39.326
47	40	38

Danske Universiteter er de danske universiteters interesseorganisation. Organisationen fremmer universiteternes indbyrdes samarbejde og universitetssektorens synlighed og gennemslagskraft i ind- og udland.

Universiteternes egenskapital

Danske Universiteter
Fiolstræde 44
DK-1171 København K

www.dkuni.dk